

Otázka: Stát, vznik států, formy států

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Freedy

- co je stát
 - forma politické organizace lidské společnosti
 - sdružuje obyvatele určitého území v právní celek
 - státní moc – nezávislá, neodvozená od žádné jiné (stát je suverénní a svrchovaný)

- znaky, funkce státu

ZNAKY – znaky, které stát odlišují od ostatních nestátních politických organizací

1. **organizace státu** – soustava státních orgánů
2. **právo** – obecně závazné politické, hospodářské a kulturní úkoly; pravidla a meze lidského chování

3. **území a obyvatelstvo**

4. **státní suverenita**

FUNKCE

1. **vnitřní (bezpečnostní)** – zajištění bezpečí obyvatel, majetku a také zabezpečení fungování státu

1. **právní** – zajištění respektování právního řádu
2. **ekonomická** – stanovení podmínek pro chod ekonomiky
3. **sociální** – zajištění občanů v nemoci, stáří, při ztrátě prostředků obživy
4. **kulturní** – péče o kulturní dědictví, rozvoj školství, vědy, výchovy
5. **vnější (diplomatické)** – zajištění vztahů s dalšími státy
 1. regulace zahraničního obchodu
 2. obranu území před případným napadením a boj za světový mír

- formy států

FORMA VLÁDY – způsob organizace státní moci

1. **demokratické** – všichni občané se podílí na řízení státu
2. **nedemokratické** – vláda jedince nebo skupiny lidí
 1. **aristokracie**
 2. **plutokracie**
 3. **oligarchie**
 4. monokracie

ROZDĚLENÍ STÁTNÍ MOCI

1. **centralizované** – jednotná hierarchie státních orgánů, nadřízený orgán zasahuje do záležitostí ostatních cílem je hromadění moci v jednom centru; př. Francie
2. **decentralizované** – omezená státní moc, působnost a posílená samospráva; př. Švýcarsko

- typy států

druhy státního zřízení a uspořádání

1. **monarchie – dědičná**, doživotní vláda jednoho panovníka
 1. **absolutní** – panovník má veškerou výkonnou moc, nejvyšší zákonodárce i soudce
 2. **konstituční** – panovník omezen pravomocemi státních orgánů, často voleným parlamentem
 3. **republika** – z lat. *res publica* – věc veřejná, neexistuje dědičný úřad, volby na základě ústavy
 1. **parlamentní** – vedoucí postavení parlamentu
 2. **prezidentská** – v čele prezident, ten zároveň plní úkoly moci výkonné
 3. **kancléřská** – vysoká kompetence kancléře/ministerského předsedy

- územní členění států

úřední a místní orgány vykonávají státní moc v příslušných částech území, na které se stát

dělí

1. **unitární** – jednotný, jediná vláda, jediné zákony, jediné občanství, jednomu centru podřízeny nižší správní jednotky (ČR, POLSKO, Itálie)

1. **federace** – složený spolkový stát, vzniklý spojením více území (států, provincií), která se vzdala části suverenity ve prospěch celku, vedle federálního zákonodárství mohou mít vlastní zákony, společná zahraniční politika, měna (USA, Švýcarsko, SRN)

1. **konfederace** – volné smluvní sdružení samostatných států, úzká spolupráce v určitých oblastech, zachování vlastních ústav i občanství, společné projekty – obrana, zahraniční obchod, hlavně v minulosti – Rakousko-Uhersko, dnes Commonwealth

VZNIK STÁTU

1. teorie **smluvní** – stát vzniká smlouvou mezi občany, kteří se svobodně vzdají části své suverenity ve prospěch celku (ruší přirozený stav) a zorganizují se
2. teorie **náboženská** – stát vzniká a existuje z boží vůle a odráží božskou dokonalost → božský původ státu
3. teorie **patriarchální** – stát vzniká postupným rozšiřováním rodiny a monarcha hraje roli otce v rodině
4. teorie **mocenská** – stát vzniká vládou mocnějších nad slabšími

teorie **násilí** – stát je produkt uplatnění síly, tedy podmanění atd.